

Protokół

1. posiedzenia III. sesyi, VIII. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 14. lutego 1907.

Początek o godzinie 11-tej minut 45 przed południem.

Przewodniczący: JE. Marszałek krajowy Stanisław hr. Badeni.

Obecnych posłów 113.

Ze strony Rządu: JE. c. k. Namiestnik Andrzej hr. Potocki i c. k. wiceprezydent Namiestnictwa Włodzimierz hr. Łoś, komisarz rządowy.

Marszałek oznajmia, że Najwyższym patentem z 7-go lutego 1907, Sejm galicyjski zwołanym został na dzień 14. lutego 1907 do Lwowa, a skonstantowawszy dostateczną liczbę posłów otwiera I posiedzenie III. sesyi, VIII. peryodu Sejmu galicyjskiego.

Celem tymczasowego ukonstytuowania biura zaprasza Marszałek na prowizorycznych sekretarzy: pp. Mieczysława Urbańskiego, Kazimierza Lubomirskiego, Mycielskiego i ks. Mazikiewicza.

Marszałek przemawia do Izby i kończy okrzykiem na cześć Najjaśniejszego Pana, którzy to okrzyk Izba trzykrotnie powtarza.

Z kolei przemawia JE. c. k. Namiestnik i przedstawia Izbie jako komisarza rządowego c. k. wiceprezydenta Namiestnictwa Włodzimierza hr. Łosia.

Marszałek poświęca wspomnienie pośmiertne zmarłym posłom śp. Włodzimierzowi Truskołaskiemu, Piotrowi Górskiemu, Janowi Rotterowi, Kazimierzowi Witosławskiemu, Mieczysławowi hr. Borkowskiemu i Stanisławowi Agopsowiczowi.

Marszałek zawiadamia Izbę, że J. Em. Kardynał Puzyna, rektor politechniki p. Kovats, p. Pawlikowski i p. Rapaport z powodu choroby nie mogą brać udziału w obecnej sesyi sejmowej. P. Vayhinger również z powodu choroby przez czas dłuższy, a JE. p. Zalewski przez kilka dni nie będą brać udziału w obradach sejmowych. P. Gołuchowski z powodu przerwy ruchu kolejowego nie może przybyć na pierwsze posiedzenie Sejmu.

Następnie Izba bez rozprawy udzieliła urlopów p. Wodziekiemu na 14 dni, p. Tysszkiewiczowi do końca sesyi, p. Zagórskiemu, na 10 dni i JE. p. Romanowi Potockiemu na 10 dni.

Marszałek oznajmia, że udzielił krótkich urlopów pp. JE. Stanisławowi Tarnowskiemu, Zdzisławowi Tarnowskiemu, Czczowi i Theodorowiczowi.

Marszałek oznajmia, iż wpłynęło pismo Sądu obwodowego w Cieszynie o zezwolenie na karno-sądowe ściganie p. ks. Stoja-

łowskiego z powodu przekroczenia o obrazę czci, tudzież pismo c. k. Sądu powiatowego w Bielsku z zawiadomieniem o wyroku skazującym p. ks. Stojałowskiego na 3 dni aresztu z powodu przekroczenia ustawy o zgromadzeniach.

Sekretarz p. Urbański wnosi o przekazanie pisma c. k. Sądu obwodowego w Cieszynie komisji prawniczej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1. lipca 1905 do końca sierpnia 1906.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Wereszczyński przed przystąpieniem do przedłożenia formalnego wniosku w tym przedmiocie, wnosi imieniem Wydziału krajowego wybór następujących komisji i w następującej ilości członków:

Administracyjna 21 członków, bankowa 17 członków, budżetowa 25 członków, drogową 16 członków, gminną 15 członków, górniczą 9 członków, gospodarstwa kraj. 22 członków, kolejowa 15 członków, petycyjna 23 członków, podatkowa 13 członków, prawnicza 10 członków, przemysłowa 18 członków, reform agrarnych 16 członków, sanitarna 14 członków, solna 11 członków, szkolna 20 członków, wodna 18 członków, dyscyplinarna 6 członków

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

P. Wereszczyński wnosi następnie imieniem Wydziału krajowego, by w myśl przepisów §§. 49 i 50 regulaminu sejmowego, przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiotach mniejszej wagi, a należące do administracyjnego zakresu działania, przedkładane i załatwiane były bez drukowania w drugim czytaniu.

Izba uchwała bez rozprawy powyższy wniosek.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdania Wydziału krajowego z jego czynności urzędowych wnosi na przekazanie sprawozdań:

biura prezydyalnego: komisji budżetowej; departamentu I: komisji gminnej i szkolnej; departamentu II: Komisji budżetowej; departamentu III: komisji gospodarstwa krajowego; departamentu IV: komisji drogowej i kolejowej; departamentu V: komisji sanitarnej; departamentu VI: komisji prawniczej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o utworzeniu posady krajowego inspektora szpitali.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdania wnosi przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 39. ustawy gminnej z 13. marca 1889 dz. u. kr. Nr. 24. i §. 38. ustawy gminnej z 3. lipca 1896 dz. u. kr. Nr. 51.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdania wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji gminnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy zawierającej regulamin dla sług.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych funduszach

pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 1. lipca 1905 do 30. września 1906.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji bankowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków fundacyi Stanisława hr. Skarbka za rok 1904.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o fundacyi Skarbkowskiej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie budowy szkół ludowych.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek tndzież wdów i sierót po nauczycielach o policzenie w drodze łaski lat służby do emeretur, przy-

znanie dodatków pięcioletnich lub osobistych, emerytury i t. p.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie petycji gmin o uwolnienie, względnie obniżenie lub odpisanie zaległych prestacyj nauczycielskich.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji szkolnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podwyższenia plac nauczycieli szkół ludowych.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji szkolnej w porozumieniu z komisją budżetową

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie odnowienia król. Zamku na Wawelu.

Sprawozdawca p. Wereszczyński uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1907.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków funduszków krajowych za rok 1905.

Sprawozdawca p. Jahl uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Sprawozdawca p. Jahl uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji przemysłowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie poboru krajowej opłaty konsumcyjnej od piwa.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany niektórych postanowień krajowej ustawy z dnia 13. lutego 1903 dz. u. kr. Nr. 24.

Sprawozdawca p. Jahl uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Sprawozdawca p. Jahl uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji górniczej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli.

Sprawozdawca p. Jahl uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji solnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o utworzeniu krajowego funduszu inwestycyjnego i o zmianie niektórych postanowień statutu Banku krajowego.

Sprawozdawca p. Jahl uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji bankowej, w porozumieniu z komisją budżetową.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych, gorzeln i folwarku w Dublanach, tudzież o krajowych stacyach doświadczalnych, chemiczno-rolniczej w Dublanach i botaniczno-rolniczej we Lwowie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie za rok 1905/6.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Bereżnicy, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach, Suchodole i Miłocinie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok szkolny 1905/6.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie za rok 1905/6.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym Zakładzie

sadowniczym w Zaleszczykach i o popieraniu sadownictwa w kraju.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wykształcenia kobiet w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o działalności nauczycieli wędrownych rolnictwa i sadownictwa.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa w kraju.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w roku 1905.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia chowu koni.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie podniesienia hodowli drobiu.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o szkodach wyrządzonych przez powodzie i śloty w roku 1906.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zarządzie krajowym Składem publicznym, połączonym ze Składem wolnym w Krakowie.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o wykonywaniu Patronatu nad Spółkami oszczędności i pożyczek i nad innymi Spółkami rolniczymi.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji bankowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany postanowień §. 68. ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 Nr. 19, §. 74. ust. gm. z 13. marca 1889 Nr. 24. i §. 69. ust. gm. z 3. lipca 1896 Nr. 51 Dz. u. i rozp. kraj. w kierunku rozszerzenia kompetencji rad gminnych do stanowienia o sposobie użytkowania dobra gminnego.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji gminnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracjach.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji potoku Rudawy z dopływami.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o obwałowaniu lewego brzegu Wisły od stacyi kolejowej w Grzegórkach do ujścia Białuchy, tudzież o podwyższeniu lewego wału nadwiślańskiego od ujścia Białuchy do granicy państwa i prawego wału nadwiślańskiego między Podgórzem a Niepołomicami.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji wodnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o przyznaniu stałego daru z łaski byłemu dozorey przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych Józefowi Schulzowi.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o udzielaniu pożyczek bezprocentowych na osuszenie i drenowanie gruntów.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o operacyach agrarnych.

Sprawozdawca p. Pilat uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji reformy agrarnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o projekcie ustawy drogowej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o projekcie ustawy o policyi drogowej.

Sprawozdawca p. Dąbski uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji drogowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie projektowanej kolei ze Lwowa na Kamionkę strumiłową do Stojanowa.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie kolei lokalnej z Drohobycza do Truskawca.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie kolei lokalnej z Muszyny do Krynicy.

Sprawozdawca p. Dąbski uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji kolejowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy za czas od 1. lipca 1905 do końca 1906 r.

Sprawozdawca p. Dmąbski uwolniony od czytania sprawozdania, wnesi na przekazanie tego przedłożenia komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przeobrażeń i robót inwestycyjnych w głównym gmachu krajowego szpitala powszechnego we Lwowie — budowy pawilonu dla chorych zakaźnych — tudzież o postępie czynności w sprawie budowy nowych klinik przy szpitalu lwowskim.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany etatu posad i plac personalu lekarskiego i funkcyjnaruszów administracyjnych krajowego szpitala powszechnego we Lwowie i kraj. szpitala św. Łazarza w Krakowie, tudzież w przedmiocie restytuowania posady chemika przy szpitalu lwowskim.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ustanowienia dla niższej służby oddziałowej obu szpitali krajowych we Lwowie i Krakowie rocznych dodatków.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o postępie budowy pawilonów i przeobrażeń w krajow. Zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji sanitarnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego, o zamierzonej budowie Zakładu dla obłąkanych w zachodniej części kraju.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji sanitarnej w porozumieniu z komisją budżetową.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z obrad ankiety w przedmiocie podniesienia zdrojowisk i uzdrowisk krajowych — oraz z projektem noweli do ustawy z dnia 4. listopada 1891, Nr. 80 Dz. u. kr. rządzącej stosunki zdrojowisk w Królestwie Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskim.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz, uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi na przekazanie tego przedłożenia komisji administracyjnej w porozumieniu z komisją sanitarną.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych w roku 1907.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia i odbudowy szpitala powszechnego w Białej.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zmiany §. 11. i 15. ustawy rządzącej prawne stosunki szpitali powszechnych i publicznych, oraz w sprawie budowy domu gospodarczego,

pawilonu izolacyjnego i trupiarni przy szpitalu powszechnym w Brzeżanach.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie budowy pawilonu izolacyjnego, budynku gospodarskiego z lodownią i trupiarni przy szpitalu powszechnym w Sanoku.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z petycji Wydziału powiatowego w Śniatynie w sprawie pokrycia niedoboru kosztów budowy szpitala powiatowego w Śniatynie w kwocie 3.380 K 54 h. z funduszu krajowego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie rozszerzenia szpitala powszechnego w Tarnowie, przez zbudowanie pawilonu chirurgicznego na 60 łóżek i niezbędnych ulepszeń tegoż szpitala.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz, uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych sprawozdań komisji sanitarnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie kosztów utrzymania ubogich umysłowo-chorych, przynależnych do Galicyi, w francuskim zakładzie prywatnym Hôpital de la Paix w Chichli ohok Konstantynopola.

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz uwolniony od czytania sprawozdania wnosi przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowym galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1905, tudzież o preliminarzu tegoż funduszu na rok 1907.

Sprawozdawca p. Glidziuk uwolniony od czytania sprawozdania, wnosi przekazanie tego przedłożenia komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym funduszu sierocym.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem zaprowadzenia krajowej Osady poprawczej dla nieletnich przestępców.

Sprawozdawca p. Glidziuk uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem do ustawy o przeniesienie gminy Dąbie z obszarem dworskim z okręgu Reprezentacji powiatowej w Pilźnie do okręgu Reprezentacji powiatowej w Mielcu.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem do ustawy o przeniesienie gminy Hucisko jawornickie wraz z obszarem dworskim oraz gminą Widaczów z okręgu Reprezentacji powiatowej w Rzeszowie do okręgu Reprezentacji powiatowej w Łańcucie.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Kruhel pelkiński ze związku gminy administracyjnej Pelkinie i wcielenie do gminy Kruhel pawłosiowski.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielienia gminy Łonie z okręgu sądu powiatowego w Glinianach a przydzielenie do okręgu sądu powiatowego w Przemyślanach.

Sprawozdawca p. Glidziuk uwolniony od czytania sprawozdań, wnosi na przekazanie tych przedłożeń komisji prawniczej.

Izba bez rozprawy uchwala powyższy wniosek.

Marszałek wzywa sekretarza do odczytania złożonego wniosku nagłego.

Sekretarz p. Mycielski czyta:

Wniosek nagły.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi wzywa c. k. Rząd względnie Radę szkolną krajową, aby poleciła podległym jej c. k. Radom szkolnym okręgowym, iżby nie czyniły żadnych przeszkód nauczycielstwu w odbyciu ogólnego wiecu nauczycielstwa ludowego we Lwowie, 17. lutego 1907.

Lwów, dnia 14. lutego 1907.

Jan Stapiński, w. r.
wnioskodawca.

Oleśnicki, Huryk, Kuryłowicz, Bohaczewski, Jan Jaworski, Mazikiewicz, Barabasz, Effinowicz, Mogilnicki, Staruch, Glidziuk, Ochrymowicz, Filip Włodek, Bojko, Korol.

Przemawia p. Stapiński, uzasadniając nagłość wniosku.

Przemawia JE. c. k. Namiestnik.

Po przemówieniu JE. c. k. Namiestnika, p. Stapiński cofa swój wniosek.

Marszałek wzywa sekretarzy do odczytania dalszych wniosków i interpelacji.

Sekretarz p. Urbański czyta:

Wniosek.

Sejm uznaje projektowaną kolej ze Strzyżowa przez Brzozów do Sanoka za użyteczną i potrzebną i poleca Wydziałowi krajowemu, po uzupełnieniu badań pod względem technicznym i komercyjnym, a po przeprowadzeniu rokowań ze stronami interesowanymi i c. k. Rządem, przedło-

żenie sprawozdania z wnioskiem na najbliższej sesyi Sejmowej.

We Lwowie, dnia 14. lutego 1907.

Wnioskodawca:
Mieczysław Urbański, w. r.

Sękowski, Piniński, Laskowski, Małachowski, Moysa Zdz. Skrzyński, Trzecieski, Sozański, Cielecki, Wł. Krański, Jan Szepetycki, Baworowski, L. Cieński. Klemens Dzieduszycki, Brykezyński, Jędrzejowicz.

Wniosek

posła Bobrzyńskiego i tow. o zmianę ustawy o Radzie szkolnej krajowej.

Niżej podpisani czynią wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy zmieniającej artykuły II. i III. ustawy krajowej z dnia 15. lutego 1905 nr. 34. Dz. u. kr. o Radzie szkolnej krajowej.

We Lwowie, dnia 15. lutego 1907.

Wnioskodawca:
Bobrzyński, w. r.

Abrahamowicz, Gniewosz, Głabiński, Pastor, Piniński, Brykezyński, Vivien, Czartoryski, Kazimierz Badeni, Gorayski, Stadnicki, Władysław Jaworski, Męciński, Paszkowski, Cielecki, Wiśniewski, Kolischer, Kozłowski, Laskowski, Tadeusz Cieński, Małachowski, Tomaszewski, Michałowski, Buynowski, Loe wenstein. Sękowski, Leo, Staniszewski, Mars, St. Jędrzejowicz, Tarnawski, Bednarski, Skolyszewski, Wesoliński, Wilczkiewicz, Szajer, Hupka, Moysa, Żardecki.

Ustawa

z dnia . . . o Radzie szkolnej krajowej.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Artykuły II. i III. ustawy krajowej z dnia 15. lutego 1905 Dz. u. kr. Nr. 39

o Radzie szkolnej krajowej uchyla się w ich brzmieniu obecnem, a będą brzmieć, jak następuje:

Artykuł II. Rada szkolna krajowa sprawować ma zarząd szkół i zakładów wychowawczych pod względem pedagogiczno-dydaktycznym i ekonomiczno-administracyjnym w obrębie obowiązujących ustaw i rozporządzeń.

Do jej zakresu działania należy w szczególności:

1) przedstawianie wniosków o mianowanie inspektorów szkolnych krajowych przez Najjaśniejszego Pana.

2) celem nominacyi przez Najjaśniejszego Pana dyrektorów szkół średnich, państwowych szkół przemysłowych i wyższych szkół handlowych (akademii handlowych) przedstawianie terna, na podstawie którego następuje zamianowanie, oraz przedstawianie wniosków o przyznanie wyższej rangi, przeniesienie i pensjonowanie tych dyrektorów.

3) mianowanie inspektorów szkolnych okręgowych, dyrektorów i nauczycieli szkół ludowych, nauczycieli szkół średnich oraz szkół handlowych i przemysłowych, przełożonych oddziałów zawodowych w państwowych szkołach przemysłowych, dyrektorów szkół zawodowych poszczególnych gałęzi przemysłu i państwowych szkół rzemieślniczych, wreszcie służby zajętej przy wszystkich szkołach państwowych podlegających Radzie szkolnej krajowej, z zachowaniem przepisów ustaw, a w szczególności praw zastrzeżonych Ministrowi wyznań i oświecenia w ustawach państwowych z 8. czerwca 1892 dz. u. p. Nr. 92 i z 19. września 1898 dz. u. p. Nr. 173, 174 i 175 co się tyczy przyznawania inspektorom szkolnym okręgowym wyższej rangi, co się tyczy traktowania ich według przepisów obowiązujących każdoceśnie nauczycieli szkół średnich i co się tyczy postanowienia, że nominacya ich stała ma być zależną od najwięcej trzechletniej służby prowizory-

cznej, co się tyczy przyznawania dyrektorom i nauczycielom wyższej rangi i zaliczenia poprzednich lat służby do stabilizacyi i celem podwyższenia płacy.

4) z zachowaniem przepisów ustaw a w szczególności praw zastrzeżonych Ministrowi wyznań i oświecenia w ustawach państwowych z 19. września 1898 dz. u. p. Nr. 173, 174 i 175 co się tyczy wstrzymania dodatku pięcioletniego dyrektorom i nauczycielom państwowych szkół średnich, seminaryów nauczycielskich żeńskich i męskich i szkół przemysłowych;

a) zatwierdzanie w zawodzie nauczycielskim, przyznawanie dodatków pięcioletnich względnie wyższych stopni plac, udzielanie urlopów, przenoszenie, pensjonowanie inspektorów szkolnych okręgowych, dyrektorów i nauczycieli szkół ludowych, nauczycieli szkół średnich oraz szkół handlowych i przemysłowych, przełożonych oddziałów zawodowych w państwowych szkołach przemysłowych, dyrektorów szkół zawodowych poszczególnych gałęzi przemysłu i państwowych szkół rzemieślniczych, wreszcie służby zajętej przy wszystkich szkołach państwowych podlegających Radzie szkolnej krajowej;

b) przyznawanie dodatków pięcioletnich, udzielanie urlopu i przenoszenie nauczycieli głównych seminaryów nauczycielskich męskich i żeńskich oraz nauczycieli szkół ćwiczeń;

c) przyznawanie dodatków pięcioletnich oraz udzielanie urlopu dyrektorom szkół średnich, państwowych szkół przemysłowych, wyższych szkół handlowych (akademii handlowych) i seminaryów nauczycielskich męskich i żeńskich.

5. w obrębie ustaw obowiązujących układanie a po uzyskaniu przyzwolenia Ministra wyznań i oświecenia przeprowadzanie planów naukowych i regulaminów szkolnych i naukowych dla wszystkich szkół Radzie szkolnej podlegających.

6. układanie względnie ocenianie projektów ustaw w sprawach ustawodawstwa szkolnego galicyjskiego. Należy je przedkładać Ministrowi wyznań i oświecenia.

7. zatwierdzanie książek szkolnych i środków naukowych dla szkół średnich, seminariów nauczycielskich, szkół handlowych i przemysłowych, przyczem pozostaje nienaruszone prawo przyznane Radzie szkolnej krajowej Najwyższem postanowieniem z 25. czerwca 1867 wskazywania tekstów naukowych dla szkół ludowych. Książki do nauki religii mogą jednak dopiero wówczas otrzymać zatwierdzenie Rady szkolnej krajowej, jeżeli zostaną uznane za dopuszczalne przez właściwą wyższą władzę wyznaniową.

8. układanie rocznego budżetu szkół ze skarbu państwa lub z funduszu krajowego utrzymywanych lub zasilanych a Radzie szkolnej krajowej podlegających.

9. ogłaszanie corocznego sprawozdania o stanie szkół Radzie szkolnej krajowej podlegających.

Artykuł III. W sprawach podległych jej szkół i personalu jest Rada szkolna krajowa instancją pierwszą, względnie wyższą, o ile Władze jej podwładne w kraju do rozstrzygnięcia tych spraw w niższej instancji są powołane.

Od orzeczenia Rady szkolnej krajowej służy stronom rekurs do Ministerstwa wyznań i oświecenia w ciągu dni czternastu, które liczą się od dnia następnego po doręczeniu orzeczenia.

W sprawach dyscyplinarnych inspektorów szkolnych okręgowych, dyrektorów, nauczycieli i sług, Radzie szkolnej krajowej podległych, nie jest jednak rekurs do Ministerstwa wyznań i oświecenia dopuszczalnym w tych przypadkach, w których orzeczenie brzmi na karę nagany. To samo stosuje się do kar porządkowych.

Rekurs wniesiony być ma do Rady szkolnej krajowej bezpośrednio i ma moc

wstrzymującą, o ile ustawa inaczej nie stanowi. Bliższe szczegóły co do wniesienia rekursu będą określone w drodze rozporządzenia.

§. 2.

Postanowienia ustaw krajowych, o ile sprzeczne są z powyższymi postanowieniami, tracą moc obowiązującą.

§. 3.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mójemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

M o t y w a.

Ustanowienie Rady szkolnej krajowej przyszło do skutku postanowieniem Najwyższem z 25. czerwca 1867. Tak zwany Statut Rady szkolnej krajowej przyznał jej kompetencję bardzo szeroką, ale tylko w zakresie szkół ludowych i średnich, w wielu punktach sformułowany był bardzo niejasno a znaczenia ustawy nie mógł sobie zdobyć, chociaż ustawy państwowe z d. 25. maja 1868 dz. u. p. Nr. 48 i z d. 14. maja 1869 dz. u. p. Nr. 62 uznały, że pozostaje przez nie nienaruszony. To też rozporządzenie ministerjalne z 25. października 1875 zmieniając ten statut, ograniczyło kompetencję Rady szkolnej krajowej w kilku istotnych punktach a praktyka uczyniła to w wielu innych, gdzie rzecz zależała od interpretacji.

Przywrócić pierwotną kompetencję Rady szkolnej i rozszerzyć ją na inne kategorie szkół, o których statut pierwotny nie wspominał, było też oddawna gorącym życzeniem Sejmu i kraju. Częściowo uczyniła temu życzeniu zadość ustawa krajowa z d. 15. lutego 1905 dz. u. kr. Nr. 39, która zmieniając wewnętrzną organizację Rady szkolnej krajowej, poddała jej wyraźnie nie tylko szkoły ludowe i średnie, lecz także seminaria nauczycielskie (poddane jej ustawą państwową z 25. maja 1868) oraz szkoły handlowe i przemysłowe. Trudnej sprawy nowego określenia i rozszerzenia kompetencji Rady szkolnej krajowej ustawa

ta jednak nie poruszyła, ażeby nie zwiększać przez to trudności sankcyi i dlatego artykuł jej II. orzekł, że ustawy i rozporządzenia, o ile w nich wobec poszczególnych kategorii, szkół określony jest zakres działania Rady szkolnej krajowej, pozostają przez ustawę tę niezaruszone.

Projekt niniejszy zamierza tę lukę wypełnić, kompetencyę Rady szkolnej krajowej rozszerzyć, dokładnie określić i ustawodawczo zabezpieczyć.

W postanowieniach swoich idzie on w pewnym kierunku dalej niż pierwotny Statut z r. 1867 i praktyka dotychczasowa, rozciąga bowiem kompetencyę Rady szkolnej co do układania planów naukowych i regulaminów szkolnych, aprobaty książek szkolnych i środków naukowych a przeważnie także co do nominacyi i stosunków służbowych nauczycieli na szkoły handlowe i przemysłowe i na seminaria nauczycielskie, (co do tych ostatnich, o ile §. 36 ustawy państwowej z 14. maja 1869 dz. u. p. Nr. 62 na to zezwalał), przyznaje też Radzie szkolnej krajowej ważne prawo mianowania inspektorów szkolnych okręgowych.

W innych postanowieniach, mianowicie co się tyczy mianowania nauczycieli szkół średnich i ich stosunków służbowych, projekt ten przywraca postanowienia Statutu z r. 1867 uchylone w r. 1875, o ile to jest dziś możliwem. Zupelnemu przywróceniu pierwotnej kompetencyi stoją bowiem dziś w drodze ustawy państwowe, później wydane, a mianowicie ustawy z d. 19 września 1898 dz. u. p. Nr. 173, 174 i 175, które pewne atrybucye zastrzegły wyrażnie ministerstwu, a postanowień tych ustaw państwowych ustawa krajowa zmienić nie może.

Nominacyę dyrektorów szkół średnich, handlowych i przemysłowych projekt zastrzega nadal Monarsze, zwłaszcza, że nominacya ta następuje na podstawie terna przedłożonego przez Radę szkolną krajową, a w ustawie krajowej o szkołach realnych jest już ustawodawczo stwierdzoną.

Co się tyczy postępowania dyscyplinarnego, projekt rozszerza kompetencyę Rady szkolnej przez to, że rekurs do ministerstwa dopuszczony ma być tylko od orzeczeń skazujących na karę cięższą, niż nagana dyscyplinarna.

Wreszcie projekt stara się określić ściśle te postanowienia pierwotnego statutu, które przez niejasność swęj stylizacyi dawały powód do wątpliwości i sporów.

Wniosek

posła Bobrzyńskiego i tow. o wydanie ustawy krajowej o seminariach nauczycielskich.

Niżej podpisani czynią wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

załączony projekt ustawy o kształceniu nauczycieli i uzdolnieniu do nauczania w szkołach ludowych.

We Lwowie dnia 14. lutego 1907.

Wnioskodawca:
Bobrzyński, w. r.

Abrahamowicz, Gniewosz, Głabiński, Pastor, Piński, Brykczyński, Vivien, Czartoryski, Kazimierz Badeni, Gorayski, Stadnicki, Władysław Jaworski, Męciński, Paszkowski, Cielecki, Kozłowski, Tadeusz Cieński, Michałowski, Wesoliński, Skołoszewski, Wilekiewicz, Laskowski, Szajer, Moysa, Leo, Stanisławski, Mars, St. Jędrzejowicz, Warst, Lipiński, Merunowicz, Hupka, Żardecki.

Ustawa

Z dnia . . . . . o kształceniu nauczycieli oraz o uzdolnieniu do nauczania w szkołach ludowych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim postanawiam co następuje:

Artykuł I.

W obrębie postanowień ustaw państwowych o kształceniu nauczycieli i uzdolnieniu do nauczania w szkołach ludowych

wydaje się dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem następujące szczegółowe postanowienia:

§. 1.

Zadaniem seminaryów nauczycielskich męskich i żeńskich dla szkół ludowych jest wykształcenie takich sił nauczycielskich, które na podstawie swej ogólnej i zawodowej wiedzy i zdolności oraz pod względem swego wychowania i charakteru sprostać mogą zadaniu nauczyciela ludowego w ogólności a mianowicie z uwzględnieniem urzędzenia szkół ludowych w Galicyi.

§. 2.

Ażeby wykształcić siły nauczycielskie przysposobione specjalnie tak dla szkół ludowych wiejskich jakoteż i dla szkół ludowych miejskich, będą plany naukowe poszczególnych seminaryów męskich uwzględniać specjalne potrzeby jednej lub drugiej z tych kategorii szkół i dla tego kłaść osobliwszy nacisk albo na nauki przyrodniczo rolnicze albo też na naukę języków, wogóle a specjalnie niemieckiego języka, jakoteż na naukę rysunków.

W planach nauczania tych seminaryów męskich, które w myśl tego uwzględniają specjalne potrzeby szkół miejskich, nauka gospodarstwa rolnego ograniczy się do sadownictwa i ogrodnictwa.

Nauka historii uwzględni historię powszechną, austriacką i kraju ojczystego.

Ogólna nauka muzyki i śpiew oraz gra na skrzypcach stanowią we wszystkich seminariach męskich i żeńskich przedmiot nauki obowiązkowej, gra na fortepianie i na organach przedmiot nauki nadobowiązkowej

Nauka przyrody uwzględniać będzie także potrzeby higieny szkolnej.

Nauczanie somatologii i higieny powierzone będzie lekarzowi specjalnie do tego uzdolnionemu, któremu także jako lekarzowi szkolnemu poruczony będzie nadzór nad ogólnemi stosunkami zdrowia wychowanków

i nad higienicznym utrzymaniem lokalów szkolnych. Odpowiednie przepisy wydaje Rada szkolna krajowa po wysłuchaniu krajowej Rady zdrowia z przyzwoleniem Ministra oświaty.

W seminariach żeńskich przy nauce przyrody uwzględniać się będzie specjalnie warzywnictwo i ogrodnictwo.

§. 3.

Język wykładowy dla każdego seminarium męskiego i żeńskiego ustanawia Rada szkolna krajowa z przyzwoleniem Ministra oświaty w myśl obowiązujących przepisów.

Obok seminaryów z językiem wykładowym polskim, względnie polskim i ruskim, może dla przysposobienia nauczycieli niemieckiego języka być założonem seminarium z językiem wykładowym polskim i niemieckim.

Gdzie tego potrzeba wymaga, należy wychowankom seminaryów męskich i żeńskich z polski i językiem wykładowym dać także sposobność wykształcenia się w języku ruskim.

Przy nauce języka niemieckiego, która we wszystkich seminariach jest obowiązkową, jest język niemiecki wykładowym.

§. 4.

Seminariom nauczycielskim męskim i żeńskim dodanym będzie jako środek pomocniczy przy nauce przyrody i gospodarstwa ogród szkolny odpowiednio urządzony, tym zaś seminariom, które przeznaczone są do kształcenia nauczycieli szkół wiejskich, dodane będzie nadto pole odpowiednio położone i w odpowiednim wymiarze dla nauczania i ćwiczenia wychowanków w pracach rolniczych.

§. 5.

Liczba wychowanków niema na jednym kursie rocznym przekraczać czterdziestu.

Klasy równorzędne w seminariach mogą być urządzone w razie koniecznym.

§. 6.

Gdzie się okazuje konieczność, może w seminarjum męskiem być urządzonej klasa przygotowawcza.

Zadaniem klasy przygotowawczej jest przysposobić wychowanków głównie pod względem językowym i pewności w rachunkach.

§. 7.

Celem wykształcenia nauczycielek robot i nauczycielek ogródków, o ile do tego celu nie służą seminaria publiczne jako takie i połączone z nimi ogródki dziecięce mogą być przy pewnych seminariach założone osobne kursa nauczania jednoroczne.

§. 8.

Celem praktycznego przysposobienia wychowanków istnieje przy każdym seminarjum z polskim językiem wykładowym szkoła ludowa jako szkoła ćwiczeń i szkoła wzorowa.

Przy seminariach nauczycielskich urządzonych pod względem języka wykładowego utrakwistycznie, istnieje będzie dla każdego z dwóch języków wykładowych osobna szkoła ćwiczeń.

Szkołę ćwiczeń utrzymywaną przez państwo może wyjątkowo zastąpić także inna szkoła publiczna wzorowo urządzona.

Szkoła ludowa ma w regule cztery klasy, może być jednak urządzonej także jako więcej lub mniej klasowa.

Liczba uczniów w poszczególnych klasach szkoły ćwiczeń nie może przekraczać czterdziestu.

§. 9.

Wszystkie kursa roczne seminarjum nauczycielskiego, szkoła ćwiczeń, klasa przygotowawcza, ogródek dziecięcy i specjalne

kursa nauczania tworzą jeden organizm szkolny z jednolitem kierownictwem.

Do kształcenia sił nauczycielskich mogą jednak być urządzone takie seminaria, które obejmują tylko pewne części pełnego seminarjum. Do zakładów takich odnoszą się te przepisy, które postanowione są dla odnośnych części pełnych zakładów.

§. 10.

Plany naukowe, rozkład przedmiotów na poszczególne kursa roczne i liczbę godzin nauki dla seminarjów oraz dla połączonych z nimi klas przygotowawczych, ogródków dziecięcych i specjalnych kursów nauczania ustanawia Rada szkolna krajowa z przyzwoleniem Ministra oświaty, biorąc za podstawę postanowienia ustawy państwowej o szkołach ludowych oraz szczegółowe wskazówki podane w poprzedzających paragrafach niniejszej ustawy.

Blizsze postanowienia o urządzeniu językowym seminarjów utrakwistycznych wydaje Rada szkolna krajowa z przyzwoleniem Ministra oświaty.

Minister oświaty postanawia na wniosek Rady szkolnej krajowej, który plan naukowy ma być zaprowadzonym w poszczególnych seminariach męskich.

Plan naukowy szkoły ćwiczeń układa konferencya nauczycielska z uwzględnieniem planu nauki normalnego przepisanego dla szkół ludowych w kraju i przedkłada go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia.

Pod względem zewnętrznego i wewnętrznego porządku w szkołach ćwiczeń obowiązują normy wydane dla szkół ludowych publicznych, o ile nie będą wydane specjalne przepisy.

§. 11.

O dopuszczeniu książek do nauki i czytania oraz środków naukowych rozstrzyga Rada szkolna krajowa. Wybór pomiędzy zatwierdzonymi książkami do nauki służy

ciałom nauczycielskim i ma być corocznie zawezwany podany do wiadomości Rady szkolnej krajowej.

§. 12.

Co się tyczy roku szkolnego, trwania półroczy i feryj we wszystkich oddziałach seminariów, włącznie z państwowymi szkołami ćwiczeń, obowiązują przepisy wydane dla szkół średnich, o ile nie są wydane specjalne przepisy.

Regulamin szkolny i naukowy dla seminariów wydaje Rada szkolna krajowa z przyzwoleniem Ministra oświaty.

Co się tyczy zachowania się wychowanków w zakładzie i poza zakładem ciało nauczycielskie układa projekt przepisów dyscyplinarnych i przedkłada go Radzie szkolnej krajowej do zatwierdzenia.

Wykluczenie z seminarium oraz z seminariów w kraju zarządza Rada szkolna krajowa, wykluczenie ze wszystkich zakładów wymaga zatwierdzenia Ministra oświaty.

§. 13.

Nauka w seminariach nauczycielskich męskich i żeńskich oraz w klasach przygotowawczych i na specjalnych kursach naukowych jest bezpłatną.

Wychowankowie biedni a zdolni mogą otrzymać stypendya państwowe i krajowe, o ile przyjmują zobowiązanie oddania się zawodowi nauczycielskiemu przynajmniej przez sześć lat w publicznych szkołach ludowych.

Korzystanie ze stypendyum z funduszu krajowego, zależne jest od warunku sześciolletniej służby w publicznych szkołach ludowych w kraju.

Korzystanie ze stypendyum może także w ten sposób nastąpić, że odpowiednie kwoty wypłacane będą kierownictwu internatu wychowanków seminariów do tego przez Radę szkolną krajową upoważnionego a to za mieszkanie i utrzymanie wychowanka.

W państwowych szkołach ćwiczeń i ogródkach dziecięcych będzie pobierana opłata szkolna, od której uiszczania ubodzy uczniowie mogą być uwolnieni. Bliższe o tem postanowienia wydaje Minister oświaty.

§. 14.

Zakładanie i utrzymanie seminariów nauczycielskich męskich i żeńskich z potrzebami szkołami ćwiczeń (§. 8.) jest rzeczą państwa. Zarządza je na wniosek Rady szkolnej krajowej Minister oświaty, która także przyzwala na urządzenie oddziałów równorzędnych na kursach, oraz klas przygotowawczych, ogródków dziecięcych i specjalnych kursów naukowych.

§. 15.

Świadczenie dojrzałości uprawnia do prowizorycznej służby nauczycielskiej we wszystkich szkołach ludowych bez względu na to, w którym seminarium nyzyskanem zostało, o ile kandydat ze względu na znajomość języków świadectwem tem wykazaną odpowiada wymaganiom szkoły, do której ma być przeznaczony.

Do stałego zamianowania nauczycielem w szkołach ludowych pospolitych wymagane jest świadectwo kwalifikacji nauczycielskiej dla pospolitych szkół ludowych, które uzyskuje się przez egzamin kwalifikacyjny nauczycielski po najmniej dwuletnim zadowalniającem zajęciu w praktycznej służbie nauczycielskiej w szkole ludowej publicznej lub posiadającej prawo publiczności. Do szkół ludowych pospolitych, w których drugi język krajowy lub język niemiecki jest przedmiotem nauki obowiązkowym, wykazać się należy uzdolnieniem nauczania tych języków. Przy egzaminach kwalifikacyjnych do szkół pospolitych należy więc na żądanie kandydata przez wynik egzaminu stwierdzić, czy jest uzdolnionym uczyć także drugiego języka krajowego, względnie języka niemieckiego w szkołach ludowych pospolitych.

§. 16.

Do stałej nominacji nauczycielem w szkole wydziałowej wymagane jest świadectwo kwalifikacji nauczycielskiej do szkół wydziałowych, które uzyskuje się przez złożenie egzaminu specjalnego po najmniej trzyletniem całkiem zadowalniającem zajęciu w szkołach ludowych albo innych zakładach naukowych. Kandydaci, którzy uzyskali absolutorjum ze studiów na uniwersytecie albo w szkole politechnicznej dopuszczani będą do tego egzaminu także bez wykazania się poprzedniem zajęciem w zawodzie nauczycielskim, mogą jednak dopiero wówczas uzyskać stałą nominację, jeżeli wykażą się jednoroczniem zadowalniającem zajęciem nauczycielskiem w szkole wydziałowej publicznej po uzyskaniu kwalifikacji do szkół wydziałowych.

Nauczyciele przedmiotów technicznych na kursach specjalnych naukowych połączonych ze szkołami ludowymi doświadczeni w zawodzie nauczycielskim mogą być przez Ministra oświaty uwolnieni od tego egzaminu.

Egzamin kwalifikacyjny nauczycielski do szkół wydziałowych obejmuje wszystkie przedmioty jednej z trzech następujących grup:

a) Grupa zawodowa językowo-histeryczna: język wykładowy (języki wykładowe), język niemiecki, geografia i historia;

b) Grupa zawodowa przyrodnicza: historia naturalna, fizyka i matematyka.

c) Grupa zawodowa techniczna: rysunek odręczny i kaligrafia, rysunek geometryczny, nauka zręczności (dla kandydatów) nauka robót kobiecych (dla kandydatek).

Oprócz tego pedagogika i język wykładowy jest przedmiotem egzaminu każdej grupy.

§. 17.

Do przedsiębrania egzaminów kwalifikacyjnych Rada szkolna krajowa z przy-

zwoleniem Ministra oświaty ustanawia osobne komisye, przyczem trzymać się należy zasady, że członkami komisji egzaminacyjnych mają być przy egzaminie kwalifikacyjnym do szkół pospolitych przede wszystkim inspektorowie szkolni okręgowi i wytrawni nauczyciele szkół ludowych, zaś przy egzaminie do szkół wydziałowych dyrektorowie i nauczyciele seminaryów, szkół średnich, zawodowych lub wyższych. Przewodniczy egzaminom dyrektor komisji egzaminacyjnej, o ile inspektor szkolny krajowy nie obejmie przewodnictwa.

Celem egzaminowania kandydatów, co się tyczy ich uzdolnienia do udzielania nauki religii, należy powoływać zastępców stowarzyszeń kościelnych i religijnych.

§. 18.

Celem dalszego wykształcenia do zawodu nauczycielskiego w przedmiotach nauki szkół ludowych odbywać się będą corocznie przez przeciąg jednego roku szkolnego przy seminariach nauczycielskich lub innych zakładach naukowych dwa kursa wydziałowe dla dwóch z powyżej wymienionych zawodowych grup wydziałowych.

Na kurs wydziałowy przyjmować się będzie abiturjentów seminaryów nauczycielskich męskich, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości z odznaczeniem, bezpośrednio po ukończeniu seminarij, oraz nauczycieli ludowych, którzy złożyli egzamin kwalifikacyjny do szkół ludowych pospolitych z odznaczeniem.

Pierwszych utrzymuje się na czas trwania kursu w dalszem pobieraniu stypendyumu, które w seminarij nauczycielskiem posiadali; drudzy otrzymują urlop z pełnymi poborami.

Liczba słuchaczyw niema przenosić trzydziestu pięciu.

§. 19.

Celem dalszego wykształcenia do zawodu nauczycielskiego w przedmiotach nauki

kursów uzupełniających rolniczych a zarazem celem przygotowania do złożenia specjalnego egzaminu z rolnictwa dla tych kursów, urządzony będzie w jednej szkole rolniczej co najmniej co drugi rok kurs nauczycielski rolniczy na przeciąg jednego roku szkolnego.

Na kurs ten przyjmowani będą kandydaci, którzy po złożeniu egzaminu kwalifikacyjnego do szkół ludowych pospolitych w szkołach ludowych wiejskich najmniej przez trzy lata na samodzielnem stanowisku byli czynni a przez troskliwe pielęgnowanie ogrodu lub pola szkolnego okazali osobliwsze zamiłowanie do robót rolniczych.

Liczba słuchaczy tego kursu niema przekraczać dwudziestu.

Frekwentanci otrzymują na czas kursu urlop z pełnymi poborami.

§. 20.

Nauka we wszystkich kursach nauczycielskich jest bezpłatną.

Wydatek na kursa nauczycieli wydziałowych i na kursa nauczycieli kursów rolniczych uzupełniających pokrywany będzie ze środków państwa.

§. 21.

W miarę rozporządzalnych środków (ze strony państwa, krajn, gminy, lub prywatnych) urządza Rada szkolna krajowa z przyzwoleniem Ministra oświaty kursa takie dla poszczególnych przedmiotów szkoły ludowej pospolitej i wydziałowej.

§ 22.

Wszystkie kursa przeznaczone do dalszego kształcenia nauczycieli podlegają organom nadzorczym szkolnym, ustanowionym dla seminaryów nauczycielskich.

Dyrektor odnośnego zakładu naukowego sprawuje za renumeracją bezpośrednie kierownictwo kursu.

Nauczyciele ustanawiani będą przez Radę szkolną krajową a za pracę swoją otrzymują honorarium.

§. 23.

Bliższe postanowienia i plany naukowe dla kursów nauczycielskich wydaje Rada szkolna krajowa z przyzwoleniem Ministra oświaty, przyczem należy się trzymać zasady, ażeby plany te utrzymać w zgodzie z każdorazowymi przepisami egzaminacyjnymi.

Przy urządzaniu kursu dla poszczególnych przedmiotów nauki uwzględnić należy przedewszystkiem specjalne potrzeby szkół ludowych pospolitych i wydziałowych, stwierdzone ich planem naukowym.

Artykuł II.

Postanowienia tej ustawy obowiązują od początku roku szkolnego następującego po jej ogłoszeniu.

Artykuł III.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

M o t y w a

Ustawa zasadnicza z d. 21. grudnia 1867 r. o Reprezentacji państwa w §. 11. lit. i) zastrzegła dla Rady państwa ustanowienie zasad szkolnictwa ludowego i gimnazyów, oraz ustawodawstwo o uniwersytetach, a temsamem resztę ustawodawstwa szkolnego pozostawiła Sejmom krajowym. Do ustawodawstwa tego pozostawionego Sejmom zaliczano też ustawodawstwo o seminaryach nauczycielskich.

Kiedy jednak w r. 1869 przyszło do wydania zasadniczych postanowień o szkole ludowej, pod pojęcie to podeciągnięto także kształcenie nauczycieli szkół ludowych i ustawa państwowa z 14. maja 1869 w §§. 26 do 47 określiła także zasady organizacyi seminaryów nauczycielskich i dalszego kształcenia nauczycieli.

Tylko w obrębie tych zasad mogło odtań rozwinąć się ustawodawstwo krajowe o seminaryach, ale do wydania takich ustaw szczegółowych w żadnym kraju koronnym

nie przyszło. Nie przyszło do nich nawet w Galicyi, chociaż §. 75. owej ustawy państwowej zezwalał ustawodawstwu galicyjskiemu na postanowienia odbiegające od przepisów §. 28. i 38. ustawy państwowej dotyczących się seminaryów. Powodem tego była może okoliczność, że postulaty kraju na tem polu nie od razu się skryształizowały, więcej jednak od tego niechętnie stanowisko rządu, który organizację seminaryów pragnął mieć w całym państwie przeprowadzoną całkiem jednolicie, a wszystko, czego w tym względzie nie orzekła ustawa państwowa, windykował dla rozporządzeń władzy wykonawczej. W drodze rozporządzenia ministerjalnego przyszedł też do skutku t. z. statut organizacyjny seminaryów austriackich, który aż do najdrobniejszych szczegółów określa ich urządzenie, ich plan naukowy i regulamin szkolny, a który z małymi niezbędnymi wyjątkami obowiązuje także i w Galicyi.

Szablonowe to urządzenie seminaryów liczące się ze stosunkami krajów zachodnich mogło dla nich być odpowiednie. Nie było niem dla nas, bo nie odpowiadało warunkom i stosunkom naszego kraju, naszych szkół i naszej ludności. Głośne też przeciwnemu podnosiły się krytyki i skargi, zarówno w Wys. Sejmie, jakoteż w sferach nauczycielskich i w opinii publicznej, a skargi te zwiększyły się z chwilą, w której szkoły nasze ludowe zorganizowane zostały znacznie odmiennie, niż w innych krajach i wymagały specjalnie do nich przysposobionych nauczycieli. Żądania kraju objawiły się w tym kierunku, aby stworzyć dwa typy seminaryów odpowiadające szkołom wiejskim i miejskim, a żądanie to znalazło wyraz zarówno w uchwałach ankiety zwołanej przed kilku laty przez Wydział krajowy, jakoteż w rezolucjach Wys. Sejmu uchwalonych zeszłego roku.

Projekt niniejszy ustawy krajowej o seminaryach nauczycielskich okupuje teren ten dla ustawodawstwa naszego krajowego, oczywiście tylko w granicach pozostawionych mu przez ustawy państwowe, których

nie powtarza. Postanowienia te nie są jednak tak szczegółowe, aby przeszkodziły urzeczywistnieniu zapatrywań i żądań objawionych przez Wys. Sejm, co się tyczy tych seminaryów.

Zasadnicza myśl pewnej odmienności seminaryów uwzględniających głównie kształcenie nauczycieli wiejskich od seminaryów uwzględniających głównie kształcenie nauczycieli miejskich przeprowadzoną jest w §. 1., 2. i 4. projektu. Różnice te nie mają jednak sięgać poza konieczną potrzebę a w §. 15. określono wyraźnie, że kandydat może otrzymać posadę w szkole wiejskiej lub miejskiej bez względu na to, w którym z dwóch typów seminaryów studia ukończył. Rozdział nauczycieli pomiędzy szkoły wiejskie i miejskie lepiej bowiem pozostawić swobodnej woli i zamiłowaniu każdego kandydata a naturalną jest rzeczą, że kandydaci przysposobieni lepiej do szkół wiejskich, w nich przedewszystkiem szukać będą zajęcia. Potrzebie szkół uczyni się zadość, a uniknie się stanowczego rozgraniczenia między nauczycielami w mieście i na wsi, któreby mogło wywołać niepożądane skutki.

Przeprowadzając tę najważniejszą reformę, projekt nie przeprowadza natomiast drugiej, która obecnie zalecaną jest, zwłaszcza ze sfer nauczycielskich seminaryów, nie przedłuża czasu trwania nauki w seminaryach ani na sześć ani na pięć lat. Chociaż bowiem zrozumiałą jest rzeczą, że nauczyciele seminaryów, widząc braki wykształcenia swych uczniów, pragnęliby ich studia pogłębić i przedłużyć, to szkolnictwo nasze i jego najwyższa reprezentacja Wys. Sejm liczyć się musi z innym faktem. Już dziś dla braku środków finansowych nie jest kraj w stanie zaspokoić wszystkich życzeń nauczycieli ludowych. Życzenia te i żądania musiałyby zaś słusznie rosnąć w miarę tego, im więcej przedłużylibyśmy czas studiów seminaryalnych. Przedłużenie seminaryum o jeden rok pociągnęłoby nadto za sobą ten skutek, że w jednym roku szkoły nasze ludowe nie miałyby żadnego przybytku nauczycieli i mnóstwo szkół lub

klas stanęłoby pustką, jak się to już stało kiedy kurs seminaryów z trzechletniago zamieniono na czteroletni.

Przeprowadzając myśl swoją zasadniczą, projekt w licznych swoich szczegółach zawiera nowe, odmienne dla kraju naszego postanowienia. Mówią one same za siebie. Dla lepszego ich zrozumienia, o ile tego potrzeba, dołączamy następujące uwagi:

§. 2. w ustępie 3. zaprowadza obowiązkową naukę historii kraju ojczystego, w ustępie 5. lekarzy szkolnych.

§. 3. stwierdza ustawodawczo przepisy o języku wykładowym seminaryów, które dotychczas opierały się na rozporządzeniach ministerjalnych a przytem w myśl życzeń oddawna objawianych i we wnioskach Rady szkolnej formułowanych, zastrzega możliwość założenia jednego seminaryum utrakwistycznego polsko-niemieckiego dla kształcenia nauczycieli niemieckiego języka w szkołach ludowych. Wydaje się to jedynym sposobem pozyskania takich nauczycieli, jeżeli uczniów naszych seminaryów nie mamy wysłać do szkół niemieckich zagranicę, jak się to dzieje z kandydatami na nauczycieli języka niemieckiego w szkołach średnich.

§. 10. i 12. orzekają, że plany naukowe i regulaminy szkolne wydaje Rada szkolna krajowa z przyzwoleniem Ministra oświaty. Ważne to postanowienie zabezpiecza w najistotniejszych punktach odrębność wewnętrznego urządzenia naszych seminaryów, skoro redakcyja tych przepisów oddana jest Radzie szkolnej krajowej a narzucanie szablonych przepisów nie będzie miało miejsca.

§. 11. przyznaje Radzie szkolnej prawo zatwierdzania książek szkolnych i środków naukowych, ktorego dotychczas co się tyczy seminaryów nie posiadała.

§. 13. normuje ustawodawczo dotychczasową praktykę co się tyczy stypendyów dla wychowanków seminaryów.

§. 15. ułatwia absolwentom uniwersytetu i szkoły politechnicznej złożenie egza-

minu wydziałowego a temsamem otwiera dostęp do zawodu jednostkom wyżej wykształconym, pożądanym dla szkół wydziałowych.

§. 16. określa odmiennie trzecią grupę przedmiotów egzaminu wydziałowego, kładąc nacisk na naukę zręczności i roboty kobiece.

§. 17. przekazuje egzamina kwalifikacyjne na nauczycieli szkół pospolitych komisjom złożonym z inspektorów szkolnych okręgowych i wytrawnych nauczycieli. Jest to innowacyja pożądana najpierw dla uwolnienia seminaryów nauczycielskich, które dla tych tłumnych egzaminów musiały na miesiące przerywać naukę. Jest ona pożądaną następnie ze względu na rzecz, bo inspektor szkolny i nauczyciele ludowi dają dobrą jeżeli nie lepszą gwarancję przedsiębrania tego egzaminu na wskrós praktycznego. Liczba komisji tych egzaminacyjnych nie jest oznaczoną, ustanowione więc będą w liczbie odpowiadającej warunkom i potrzebie.

§§. 18—23. normują i rozwijają ustawodawczo kursa dalszego kształcenia nauczycieli, które w kraju naszym już tę formę przybrały, ale opierając się tylko na zarządzeniach administracyjnych, nie miały należytej trwałości i ciągłości swego urzędzenia.

Sekretarz ks. Mazikiewicz czyta:

W n i o s e k.

Smutne zajścia, jakie zdarzyły się na Uniwersytecie lwowskim 23. stycznia 1907 i które są dalszym ciągiem poprzednich lat, zwracają dziś żywą uwagę całego społeczeństwa i są w obecnej chwili jedną z najważniejszych i najbardziej zaostzonych kwestyj w kraju.

Jak z jednej strony interes nauki i powagi najwyższej instytucji naukowej w kraju wymaga bezsprzecznie jak najspieszniejszego przywrócenia normalnych stosunków na lwowskim uniwersytecie, tak z drugiej stro-

ny nie może ulegać wątpliwości, że stan ten trwale da się osiągnąć tylko przez spełnienie usprawiedliwionych życzeń, jakie na polu uniwersyteckiej kwestyi podnoszą się ze strony ruskiej młodzieży i ruskiego społeczeństwa — a mianowicie przez danie możliwości choćby stopniowego osiągnięcia ruskiego uniwersytetu we Lwowie — a dopoki to nie nastąpi, zabezpieczenie na teraźniejszym uniwersytecie lwowskim ruskiej młodzieży, liczącej blisko tysiąc słuchaczy — potrzeb naukowych i tych praw narodowych, jakie po myśli obowiązujących ustaw wszystkim obywatelom państwa należą się. Stan ten nie da się osiągnąć bezwarunkowo terrorem i represjami — które doprowadzić mogą tylko do dalszego zaognienia stosunków i do nieobliczalnych stosunków pośród młodzieży i społeczeństwa.

Wobec tego wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby:

1. jak najprędzej wzięwszy pod uwagę narodowościowe stosunki na uniwersytecie we Lwowie, przyznał konieczność założenia osobnego ruskiego uniwersytetu we Lwowie i zajął się przygotowaniem wiodącymi do tego celu;

2. zanim to nastąpi, otworzył na teraźniejszym uniwersytecie we Lwowie potrzebną liczbę katedr z ruskim wykładem i profesorom i słuchaczom, Rusinom zabezpieczył co do urzędowania bodaj te prawa narodowe, jakie po myśli obowiązujących ustaw przysługują wszystkim obywatelom państwa;

3. spowodował jak najspieszniej ukończenie postępowania karnego z przyczyny zajść z dnia 23. stycznia 1907 i prowadzenie go ściśle po myśli ustaw.

We Lwowie, dnia 14. lutego 1907.

Wnioskodawca:
Oleśnicki, m. p.

A. Szeptycki, K. Czechowicz, Korol, Mazikiewicz, Effenowicz, Mogilnicki, Glidziuk,

Jaworski, Huryk, Barabasz, Kuryłowicz, Bohaczewski, Ostapeczuk, Staruch, Ochrymowicz.

I n t e r p e l a c y a

do Wysokiego c. k. Rządu posła ks. Bohaczewskiego i towarzyszy w sprawie zakazu odbycia krajowego wiecu nauczycielskiego, zwołanego na niedzielę dnia 17. lutego 1907.

Jak wszystkie czasopisma zgodnie donoszą i jak telegraficzne wieści z kraju nadchodzą, wydali w ostatnim czasie wszyscy przewodniczący Rad szkolnych okręgowych okólnik, w którym jak najostrzej zakazują nawet w niedzielę i święta bez pozwolenia Rad szkolnych okręgowych z miejsca wydalać się.

Okólnik taki, pozbawiony wszelkiej prawnej podstawy, jest wymierzony na to, ażeby nauczycieli do reszty zgnębić, ogólnych praw obywatelskich pozbawić, a udział nauczycieli w krajowym wiecu nauczycielskim uniemożliwić i utrudnić. Gdy wszystkim dykasteryom urzędników wolno zbierać się, radzić, zastanawiać się nad swoją dolą i praw obywatelskich używać, jedni nauczyciele, jak taki okólnik wskazuje, pozbawieni są tego i zachodzą się w stanie wyjątkowym.

Wobec tego zapytują podpisani:

1) Czy rzeczywiście wyszedł taki okólnik i jak potrafi Wysoki c. k. Rząd usprawiedliwić go. 2) Czy gotów jest Wysoki c. k. Rząd ten okólnik jak najspieszniej mianowicie telegraficzną drogą odwołać, udział wszystkich nauczycieli w wiecu umożliwić a nadużywających władzy c. k. przewodniczących Rad szkolnych okręgowych do surowej odpowiedzialności pociągnąć.

Bohaczewski,
interpelant

Mazikiewicz, Huryk, Kuryłowicz, J. Jaworski, Glidziuk, Effenowicz, Stapiński, Bojko, Oleśnicki, Staruch, Korol, F. Włodek, Ochrymowicz, Mogilnicki.

Marszałek oznajmia, iż pierwsze czytanie tych wniosków, umieści na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń, a interpelacyę odstąpi p. Komisarzowi rządowemu.

Marszałek zamyka posiedzenie, naczając następne na dzień 16. lutego 1907

o godzinie 10 przed południem i odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 1 minut 15 popołudniu.

Marszałek krajowy :

Stanisław Badeni, w. r.

Sekretarze :

Mieczysław Urbański, w. r.

Kazimierz Lubomirski, w. r.

